

J. Philip Rasmussen
Løvsvinget 13
2830 Virum

20 - 11 - 2006

Kære Søren Nørby.

Hermed sender jeg en kopi af mine dagbogsoptegninger fra den 29 august 1943.

Jeg skal knytte følgende kommentarer til det vedlagte:

- Dette er en kopi som er nedfotograferet til format A 4 fra min original som er skrevet på Folio format papir, et format som var det gængse på den tid.

- Jeg skrev det (i hånden) den 30 august i interneringslejren i Korsør. Lejren var placeret på godset Taarnborgs jorde og blev af os fremover altid blot betegnet som "Taarnborg lejren". Det var en standard tysk fangelejer med træbarakker omhegnet med pigtrådshegn og med vagttårne i hjørnerne. Hvad lejren var bygget til har jeg ingen viden om, men det var i denne lejre at besætningerne fra Ingolf og Hvidbjørnen samt de i Korsør den 29. August værende skibes besætninger blev interneret. Senere blev vi fra Ingolf og Hvidbjørnen overført til København. Officererne kom til Skodsborg Søbad, Kadetterne til Søofficersskolen på Holmen, medens vi Søkadetlærlinge blev betragtet som VP og sammen med disse interneret på Sundpark skolen (Lergravsvejens skole) på Amager indtil den 5. Oktober 1943, hvor vi blev hjemsendt med påtegningen i orlogsbogen "ikke aftjent værnepligt"; vi havde jo kun været i tjeneste siden 1. Juli.

Som et kuriosum skal jeg nævne, at vi som senere fortsatte på det af SOS oprettede civile navigationskursus (på Handelshøjskolen på Julius Thomsens Plads) og derefter sammen med kadetterne fortsatte i modstandsbevægelsen blev understøttet (lønnet) af FMN som kadetter (Klasse D) og efter den 4. Maj uden officiel genindkaldelse fortsatte vor uddannelse og senere karriere.

Jeg renskrev min dagbog på maskine hjemme hos mine forældre straks efter løsladelse fra interneringen, men uden at rette i noget af det håndskrevne.

- Det foreliggende er altså en 18 årings opfattelse af begivenhederne den 29. August. Jeg har ikke rettet i det efter opfordring fra H.C.Bjerg. Der nok enkelte punkter jeg i dag ville have skrevet anderledes, men som H.C.Bjerg og min søn (cand. mag i historie) har sagt, er det af betydning for jer historikere at have en 18 år lærings opfattelse frem for den aldrende admirals efterrationalisering.

- Hvad jeg har skrevet om begivenhederne i Hvidbjørnen, er hvad jeg i interneringslejren fik fortalt af mine kammerater der var ombord i Hvidbjørnen.

Jeg håber at Du kan benytte dette som baggrundsmateriale i dine marinehistoriske studier.

Hvis Du har behov for yderligere oplysninger er jeg til rådighed.

Med venlig hilsen
J. Philip Rasmussen

Begivenhederne d. 28-29 August 1943...

"HVIDBJØRNE" "INGOLF"

UDGÅET AF
BIBLIOTEKET
SAMLING(7 d. 28/8)
Natten mellem Fredag og Lørdag befandt de to Inspektions-

skibe "INGOLF" og "HVIDBJØRNE" sig i Lunkebugten ud for Valdemar Slot paa Taasinge. De to Skibe var i Eskadre med Kommandør Evers som Eskadrechef (Chef for "INGOLF"). Da Kl. var 3.15 blev Dagvagten purret ud, og saa snart vi kom paa Dækket, fik vi at vide, at der havde været en MS-Baad med en Ordre, og at der vistnok var noget i Gære. Straks efter blev der blæst A.L. besætningerne til Mønstring. Begge Skifter (Hundevagt og Dagvagt) mønstrede. 20 mm kanonerne blev gjort klar, og det blev samtidig meddelt til Maskinen, at der skulde være Damp med et Kvarters Varsel. Hundevagten fik ikke lov til at gaa til Køjs, men kunde slange den i Opholdsrummet, medens Dagvagtskiftet maatte være vaagent hele Tiden. Baade Hætkommanderende (Orlogskaptajn Vestrup) og 1. Artilleriofficer (Kaptainløjtnant Helms) var oppe. Der skete imidlertid intet, og Kl. 6.00 var der Udpurring overalt som sædvanlig. Kl. 7.00 blev det bestemt, at "Dampbaad A" skulde afgaa til Svendborg efter Proviant og Post til begge Skibe, og Kl. ca. 13 vendte Dampbaaden tilbage fuldt lastet. Det var tillige ved at være Slut med Ferskvandet ombord i begge Skibe, saa Kommandøren besluttede, at vi skulde afgaa til Svendborg. Rygterne svirrede, og nogle mente, at vi nu alligevel fik Landlov - der havde den foregaaende Uge været Uroligheder i Svendborg, saa vi havde ligget ude i 14 Dage. I Svendborg fik vi Vand og noget Proviant med ombord, og efter at Chefen (Kommandør Evers) havde forhandlet med Chefen for Sømilitærdistrikt Fyn, lettede vi igen og gik ud i Lunkebugten paany. Vi havde ligget ved Kaj i Svendborg i 3 Kvarter, og Ordren om Damp med et Kvarters Varsel blev stadig opretholdt.

Om Natten skete intet bemærkelsesværdigt.

-0-

"INGOLF"

Søndag den 29. August.

Kl. 6.00 var der Udpurring, og vi havde knapt faaet Foden paa Dærken, før der blev blæst Klartskib. Vi fik hantet vore Gasmasker og mødte paa Posterne og Skibet klar til Kamp. Da alt var klart, kom Ordren: A.L. Krigsvagt 1, A.L. Krigsvagt 2 skaffer, og lidt senere byttede vi om, saa alle kunde faa noget at spise. Derefter kaldte Chefen os sammen paa Agterdækket og meddelte os Situationen.

Meldingen var kommet ud til os med en P-Kutter lidt i 6, og Kl. 7 kom Kutteren atter med en Melding. Umiddelbart efter lettede vi, og "HVIDBJØRNEN" fulgte os - begge Skibe havde Klatskib. Nogle Minutter senere kom der Ordre til 12 cm Kanonerne om at tage Krigsammunition paa Dækket. Ordren gik videre til Ammunitionsdepoterne, og vi fik 8 Panzerbrisantgranater op til hver Kanon. Samtidig blev der fremtaget 20 mm Krigsammunition og et Magasin med 60 Skud sat paa hver Kanon. Vore Maskingeværer blev ligeledes opladet (2 stationære, 2 stationære Tvillingebeværer og 4 løse Feltgeværer).

Vi stævner nu af mod Nordøst, ud mod Langelands Nordspids, med en Fart af 14 Knop (Tophast for "HVIDBJØRNEN"). Stemningen er god, alle er beredt til at slaa, ingen er bange, og vi ved dog, hvad der vil ske (jadedet mente vi at vide). Vi signalerer til "HVIDBJØRNEN": "Held og Lykke" og modtager Svar. Undervejs bliver Stangen paa Fokkemasten gjort klar til Affiring, og Kadetterne ved, hvad det betyder: Vi skal under Storstrømsbroen; altsaa skal vi se at komme ud i frit Farvand Syd for Møen. Men vi skal slaa os igennem til Sverige? Da vi alle faar udleveret en Pakke Cigaretter, stiger Humøret endnu mere; nu kan Fjenden vente sig, vi er klar.

Kl. ca. 11 faar vi en tysk Minestryger i Sigte, og vi befinder os lige Nord for Langeland og med Kurs ud i Storebælt. Der gives Ordre til at lade 12 cm Kanonerne, nu synes ingen Ivi vi længere, Den tyske Minestryger staar ned imod os, men vi er alle glade, for den kan vi sagtens klare. Den er bestykket med en 87 mm Kanon og en Masse Maskinskyts. Vi har til sammen 2 12 cm og 2 87 mm Kanoner, saa det skulde blive let Køb. Dog bliver der nu observeret en tysk (tidl. holl.) Torpedojager ovre ved Nyborg med Fart og Kurs ned mod os. Alle ønsker vi at skyde, men der kommer ingen Ordre fra Broen. Tyskerne begynder at signalere:

Stop, afgang til Korsør med Prismandskab.

"INGOLF" svarer: Afgaar til Kbhvn. efter Ordre fra tysk besat Sømilietardistrikt Fyn. (En Ordre, som skulde narre Tyskerne).

Tyskeren: Sender FORHANDLINGSMANDSKAB.

Da dette sidste Signal var modtaget, blev vore Kanoner i Overensstemmelse med Haager Konventionens Regler for Søkrigsførelse afladt og bragt i daglig Orden. En tysk Motorbaad kommer over og har Mandskab med, men det er PRISEMANDSKAB. Alle bliver harmdirrende.

Tyskerne forlanger Flaget halet ned, men det nægter vi alle at gøre, men til Slut faar en af Lørlingene en Maskinpistol i Ryggen og skubbes hen til Flaglinien. Da kommanderer Chefen: Tag Flag og Stander.

Dannebrog og Eskadrechefstanderen hales langsomt ned under fuldt Honnør, og paa det Tidspunkt var intet Øje tørt, ja, nogle hulkede.

Da Hagekorset gled op under Gaflen, vendte alle Ryggen til og tog Huer eller Staalhjelme paa.

Kadetterne gik rundt med Tanker om at smide Tyskerne overbord igen, men det fik Officererne dem fra.

Da vi saa agterover, saa vi "HVIDBJØRNEN" stryge Flaget efter at have faaet Prisemandskab ombord, og efter at Hagekorset var kommet op, sank modet og Haabet, men alle var fast besluttede paa ikke at ville arbejde under tysk Flag, saa vilde Tyskerne sejle med Skibet, maatte de selv gøre det. Da kom der nogle Kadetter og Kptl. Helms og hviskede til os om at gaa ned paa Sidedækkene og være klar til at gaa i Baadene. Vi var alle klar over, at vi skulde sænke "INGOLF", og vi gled ned og tog nogle faa Kjendele i vore Stortrøjer samt Gasmaskerne. Alt gik saa roligt, at Tyskerne slet intet mærkede. Det var Meningen at sprænge Skibet i Luften, men da man vilde anbringe Bomben, viste det sig, at Tændmekanismen var i Uorden og ikke kunde virke. Med Næstkommanderende og Kptl. Helms i Spidsen gik nogle Kadetter i Gang med at sætte Ammunitionsdepoterne under Vand og aabne for Søventilerne. Dette blev gjort fra Maner i Dækket, og alle Tankene i Bagbords Side blev fyldt lidt efter lidt, medens kun een Styrbords Side blev fyldt, hvorved vi fik Slagside. Pludselig drøner der nogle Skud fra Torpedojageren mod os. Vi troede, at han vilde hjælpe os med at sænke "INGOLF" og søgte Dækning, men alle Skuddene gik over eller foran. Nu blev Tyskerne klar over vor Hensigt og gik Amok. De skubbade og sparkede os hen paa Agterdækket og op paa Puppen, og vi kunde nu mærke, hvordan de stank af Spiritus. De holdt os i Skak med et Maskingevær og et Par Maskinpistoler, og Torpedojagernes Kanoner pegede hen mod os. Tyskerne begyndte herunder at skrigе paa Pumpemester og Maskinpersonale, men ingen kom frem.

Fyrpersonalet havde, da de forlod Fyrpladsen, sat fuldt Pres paa Fyrene og lukket for Vandet i Haab om, at Kedlerne skulde sprænges. Hvert Øjeblik lød der uhyggelige Pift, naar Dampen fossede ud gennem Sikkerhedsventilen. Tyskerne udtog 10 Gidsler (Kadetter og Menige) og meddelte os, at hvis Maskinpersonalet ikke traadte frem og fik Pumperne i Gang, vilde disse 10 Mand blive skudt. Saa først gik Maskinpersonalet ned i Maskinen og fik lukket for Ventilene. Paa dette Tidspunkt havde vi et Par og tredive Graders Slagside, og der stod knapt 2 m Vand i Bagbords Side af Fyrpladsen. Et Par værnepligtige Maskinister fik en Pumpe i Gang, men pumpede paa Styr-

bords Tank. Derved fik vi endnu mere Slagside, hvad der var en Gaade for Tyskerne. Paa det Tidspunkt, da Styrbords Tank var tom, havde vi 46 Graders Slagside, dvs., at vi havde Bagbords Lønning i Vandet - et Par Grader til, og vi var gaaet rundt.

Da Tyskerne mærkede, at vi fik mere Slagside, meddelte de os, at hvis Sankningen lykkedes, vilde hver Mand blive skudt, uanset om han sprang overbord. Nede i Maskinen fik de saa denne sat i Gang, og Tyskerne satte Kursen mod Grunden ved Agersø, men da de mærkede, at Sankningen var standset, ændrede de Kurs og løb til Korsør med "INGOLF", hvortil vi ankom med 30 Graders Slagside. Dengang den tyske Løjtnant skulde lægge "INGOLF" til Kaj, var han først ved at ødelægge et Landgangsfartøj og derefter ved at vandre Bolværket, saa han maatte bede Chefen lægge den ind. Vi havde staaet paa Puppen hele Vejen og havde hørt Skud og Geværild bag os, saa vi var spændt paa at se og høre, hvordan det var gaaet "HVIDBJØRNEN".

"INGOLF" faldt altsaa i Hænderne paa Tyskerne, men man naaede at faa ødelagt Maskinen og gjort Fyrerne lække.

"INGOLF"'s Data.

Inspektionsskib - bygget paa O.V. 1933 - 1934.

1180 ts. 2935 H.K. Fart 17 Knob.

Armering: 2 Stk. 12 cm P.K. L/45,

2 " 57 mm P.K. L/44 (Salutkanoner),

2 " 20 mm Maskinskyts,

2 " 8 mm Maskingeværer,

2 " 8 mm Tvillinge Maskingeværer.

Besætning: 67 Mand (som Kadetskib ca. 95 Mand).

Søndag d. 29. August 1943.

"HVIDBJØRNEN".

Indtil Entringen ligesom "INGOLF".

Da "HVIDBJØRNEN"'s Fører Kommandørkaptajn Hempel-Jørgensen saa "INGOLF" faa Slagside, vidste han straks, hvad det betød og traf i Samraad med sin Næstkommanderende Kptl. Seehusen Forberedelse til Sankning af "HVIDBJØRNEN". Da den tidsindstillede Bombe var anbragt og antændt, forespurgte Chefen Tyskerne, om de maatte sætte Baadene i Vandet. Det kunde der ikke vare Tale om, sagde Tyskerne og spurgte om Grunden. Svaret var koldt og roligt, at om 5 Minutter vilde Skibet springe i Luften, da Bomben allerede var antændt, men dette troede Tyskerne ikke paa. Nogle Minutter senere spurgte Chefen Næstkommanderende om, hvad Klokken var, og da der kun var 2½ Minut igen, sagde Chefen, saa springer vi, og derpaa sprang hele "HVIDBJØRNEN"'s Besætning. Tyskerne blev saa klar over, at det var Alvor og forlod skibet i en Fart, dog naaede de ikke alle at komme fra borde, da Bomben gik. Med et jublende Murra fra den svømmende Besætning begyndte Inspektionsskibet "HVIDBJØRNEN" at synke. Hagekorset vajede under Gaffen, og det irriterede 2 Kadetter og 1 Aspirant, som saa klatrede ombord og fjernede Hagekorset og satte Darnebrog i Stedet - det store Søndagsflag paa Flagspillet agter. Medens de udførte dette, blev de beskudt med Maskingeværer, hvilket dog ikke forhindrede dem i at affire Motorbanden og den ene Hvalbaad og derefter fiske Kammeraterne op. Disse blev ligeledes beskudt med Maskingeværer, medens de laa og svømmede, dog uden at blive ramt. En Kadet, der vilde hjælpe en værnepligtig, der ikke svømmede saa godt, blev beskudt med Revolver fra 10 m Afstand uden at blive ramt. Da alle var samlet op, kom de ombord i den tyske Torpedojager og ført til Korsør.

"HVIDBJØRNEN", et af Danmarks smukkeste Skibe, ligger nu paa 30 m Vand ved Vangancegrunden i Storebælt og bliver til gammelt Jern og Vrag.

"HVIDBJØRNEN"'s Data.

Inspektionsskib, bygget 1928 paa O.V.
1050 ts. 1800 H.K. Fart 14,5 Knop.

Armering: 2 Stk. 87 mm P.K. L/40,
2 " 20 mm Maskinskyts,
2 " 8 mm Maskingeværer.

Besætning: 60 Mand (som Kadetskib ca. 85 Mand).